

”Vejledning på tværs”

- et samarbejdsprojekt

VEJLEDNING PÅ TVÆRS	2
FORORD	2
DEL I: OM PROJEKTET OG DETS MÅL	4
<i>Formål</i>	4
<i>Afrapportering i forhold til formålet med projektet</i>	4
Generelt	4
A. Forberedelse til reformen	6
B. Opkvalificering af vejlederne	6
C. Styrkelse af vejledernetværket	7
D. Forbedre vejledningsindsatsen i forhold til 'udsatte' grupper af unge.....	7
E. Færre afbrydere.....	8
F. Oprettelse af IT og databaseredskaber	8
Jobswops	9
DEL II: VEJLEDERNE OM DE UNGE.....	9
Den brede gruppe af unge	10
De 'udsatte' unge	11
Udfordringer til vejlederne.....	11
DEL III: FORVENTNINGER TIL REFORMEN OG DILEMMAER I VEJLEDNINGEN	12
Generelle overvejelser i overgangen til en ny struktur	12
Et øget fokus på de 'udsatte' unge, men hvordan?	13
Hvem har behov for vejledning?.....	14
For få muligheder for de 'udsatte'	14
ANBEFALINGER	16
OM EVALUERINGEN.....	17
BILAG I	17

Vejledning på tværs

En evaluering af projektet 'Vejledning på tværs'

Forord

Projektet "Vejledning på tværs" er en del af Undervisningsministeriet og Kommunernes Landsforenings overordnede projekt om "Kvalitet i Ungdomsvejledningen". Det har fundet sted i løbet af året 2003. "Vejledning på tværs" har sat fokus på samarbejdet og styrkelsen af det lokale vejledernetværk i den nordlige del af Roskilde Amt. Formålet har blandt andet været at medvirke til at antallet af unge der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse reduceres. Af de medvirkende vejledere beskrives projektet blandt andet således:

"Projektet har virket som et pejlemærke i en brydningstid" (en skolevejleder)

"Det har været godt og udbytterigt at deltage – især i de 4 arbejds møder. Jeg har lært nye ting – blevet opmærksom på andre vinkler i vejlederområdet – fået udvidet min personlige bekendtskabskreds i diverse vejledergrupper = godt udnyttet tid" (en anden skolevejleder).

Projektet er nu gennemført og vejledningsnetværket er utvivlsomt blevet væsentligt styrket, om end centrale grupper stadig mangler at blive inddraget. Nu er det så op til vejlederne gennem det daglige arbejde at omsætte denne gevinst, så den kommer til at gavne de unge og bliver medvirkende til at mindske frafaldet.

Center for Ungdomsforskning ved Noemi Katznelson har fulgt projektet og skrevet denne opsamlende rapport, som en håndsrækning til vejlederne i dette arbejde. Den er en erfaringsopsamling fra de gennemførte aktiviteter og samtidigt en formidling af vejledernes oplevelser af vejledningsarbejdet, reformen og de unge, som det hele handler om.

Konkret består rapporten af tre dele, som kan læses gensidigt uafhængigt af hinanden:

- Første del handler 'Om projektet og dets formål'
- Anden del handler om 'Vejlederne om de unge' og er en sammenfatning af de unges uddannelsesforventninger og situation set gennem vejledernes optik

- Tredje del '*Forventningerne til reformen og dilemmaer i vejledningen*' handler om vejlederne og deres oplevelser og forventninger til reformen og også mere generelt om det at være vejleder i dag.

Således udgør første del en konkret afrapportering fra projektets aktiviteter, hvorimod de følgende dele i højere grad peger fremad ved at give indblik i vejledernes perspektiv på de unge, og deres tanker, synspunkter, situation og bekymringer i relation til vejledningsreformen. Endeligt gives nogle anbefalinger til det videre arbejde med vejledningen i regi af de kommende UU'ere.

Med ønsket om god læselyst og en tak til Frank Gravesen, som har trukket det store 'læs' med projektet, og til projektgruppen for et godt og spændende samarbejde.

Noemi Katznelson,

Center for Ungdomsforskning (www.cefu.dk)

Roskilde Universitetscenter

Februar 2004

Del I: Om projektet og dets mål

Formål

I kort form har formålet med projektet været at:

- A. Forberede vejlederne i de forskellige sektorer på reformen således at de kan leve op til den nye vejledningsstruktur, som træder i kraft medio 2004
- B. Opkvalificering af vejlederne til mere proaktiv vejledning
- C. Styrke netværket mellem vejlederne
- D. Forbedre vejledningsindsatsen overfor 'udsatte' grupper af unge
- E. Medvirke til at antallet af unge der ikke påbegynder eller afbryder en ungdomsuddannelse nedbringes
- F. Etablere en database eller IT redskab til støtte for vejlederne i deres arbejde

Konkret har disse formål været udmøntet i en seminarrække på i alt 4 seminarer samt en indledende konference og en slutkonference. På seminarerne og konferencerne har der været input og tværsektoriel dialog omkring forskellige emner i relation til reformen, vejledningen og de unge. Emnerne har været bestemt af deltagernes behov og ønsker for opkvalificering samt af de temaer, som ligger i naturlig forlængelse af projektet formål og reformens indhold. Der har været en løbende information om gangen i reformarbejdet og der har været afholdt en række jobswops mellem forskellige vejledere og institutioner.

I det følgende (del I) vil der være en generel vurdering af det samlede projekt, hvorefter formålene vil blive gennemgået et for et.

Afrapportering i forhold til formålet med projektet

Generelt

Der har generelt været en meget stor tilslutning til og tilfredshed med de afholdte arrangementer. Det forventede antal deltagere var 260, men i alt 306 endte med at deltage i projektet. Af de mange interessenter, der i forskelligt omfang er berørt af

vejledningsreformen og/eller som er involveret i vejledning af unge, har utrolig mange deltaget i arrangementerne.

Desværre har der været bemærkelsesværdigt få deltagere fra Socialforvaltningen (familie- og arbejdsmarkedsafdelingen) og SSP i kommunerne. Dette er beklageligt, da disse parter i høj grad er vigtige samarbejdspartnere i arbejdet med at etablere et sammenhængende netværk og beredskab omkring de 'udsatte' unge, som fokus ifølge reformen skal indsnævre sig til. I relation til de kommende UU'ere bør disse parter inddrages i samarbejdet, ligesom også interessenter på arbejdsmarkedet bør tænkes ind i forhold til et fremtidigt netværk. Det er vigtigt, at alle parter og interessenter omkring arbejdet i de kommende UU'ere involveres og bidrager med viden og erfaring.

Til gengæld har der været flot deltagelse af studievejlederne fra det almene gymnasium og hf. Når dette fremhæves, skyldes det, at denne gruppe ikke tidligere har været særligt synlig i tværsektorielle arrangementer.

Vejlederne har i høj grad – og på mange forskellige måder – udtrykt behov for at forholde sig til reformen og til forventningerne om dens indvirkning på både deres arbejdsforhold og selve vejledningen. I løbet af de 10 måneder, som projektet har forløbet over, har der dog været en gradvis tilvænning og tendentielt ændret indstilling til reformen og dens perspektiver. Som en formulerer det i en bemærkning til en paneldebat på slutkonferencen: *"I paneldebatten var det også godt at se bekymringer fra de ledende medarbejdere. Vi andre, føler jeg, er kommet lidt videre."*

Det er ligeledes min samlede vurdering, at projektet har været medvirkende til at hjælpe reformen på vej og i højere grad mobilisere og motivere vejlederne til de kommende udfordringer og forandringer. Samlet har der således været luftet mange forskellige synspunkter, holdninger, idéer og frustrationer, som denne rapport vil give et indblik i.

Mange savner stadig klarere linier og udmeldinger omkring reformens konkrete udmøntning, og stiller sig tvivlende over for, hvorvidt de mange tanker og dialoger fra projektet overhovedet bliver omsat til reel indflydelse på arbejdet med virkeliggørelsen af reformen i den kommende periode. Nærværende rapport kan i den forbindelse ses som et forsøg på at give vejlederne 'stemme'. Ligesom flere af deltagerne i projektet og den projektansvarlige Frank Gravesen løbende har bragt tankegods med sig fra arrangementerne over i de administrative og politiske sammenhænge.

A. Forberedelse til reformen

I forhold til målsætningen om at forberede vejlederne til den nye reform, er der som nævnt afholdt en seminarrække (se endvidere under næste overskrift). Seminarerne har været tilrettelagt og gennemført således, at der har været en vekselvirkning mellem information og dialog. Vejlederne har haft mulighed for at komme til orde og få diskuteret forskellige forhold omkring deres arbejde og konsekvenserne af den nye reform. Gennem dialogen er der i stigende grad opnået kendskab og ejerskab i relation til reformens forskellige elementer, ligesom potentielle faldgruber er blevet identificeret (se endvidere del II og III).

Der har gennem projektforløbet været stor usikkerhed omkring konsekvenserne af reformen og i forhold til, hvordan loven skal udmøntes. Her er det mit indtryk, at projektet for mange været en stor hjælp – en bro og en hjælp i overgangen til det nye. Her har løbende opdateringer fundet sted og sparring omkring usikkerheder, tvivlsspørgsmål etc. Som en formulerer det:

”Seminarerne har frem for alt været en meget fin startrampe for UU-forberedelserne” (skolekonsulent).

B. Opkvalificering af vejlederne

Det har været en del af målsætningen med projektet, at der skulle ske en kompetenceudvikling af vejlederne og styrkelse af kendskabet til områder, hvor vejlederne selv oplever at mangle viden. På baggrund af tilbagemeldinger fra vejlederne om områder, hvor de savner opkvalificering, er der som en del af den tilrettelagte seminarrække blevet indtænkt oplæg og input omkring forskellige udvalgte temaer.

De temaer der er blevet givet input til og som vejlederne efterfølgende har drøftet i tværfaglige og tværsektorielle grupper, har været:

- Nye rammer for god vejledning
- Drømmeknusning eller drømmeforløsning
- Ikke alle unge har brug for vejledning
- Udsatte grupper af unge

C. Styrkelse af vejledernetværket

Styrkelsen af netværket mellem vejlederne på de forskellige institutioner har også været en væsentlig målsætning i projektet. Også her har seminarrækken spillet en central rolle som et forum, hvor grupperne har mødtes, lært hinanden at kende og diskuteret og udvekslet synspunkter og arbejds erfaringer.

Hertil kommer muligheden for, at vejlederne gennem jobswops har fået indsigt i og kendskab til de dele af vejledningsfeltet, som de ikke ellers har kendskab til og indsigt i. En sådan styrkelse må forventes at virke ind på kvaliteten af den konkrete vejledning, idet vejledernes mulighed for at visitere og vejlede de unge et 'rigtigt' sted hen øges.

Det er i relation til skabelsen og udbygningen af et tværfagligt netværk, at projektet væsentligste bidrag er at finde. Der har været entydigt positive tilbagemeldinger fra samtlige deltagende vejledere om behovet for at føle sig som en del af et netværk og ad den vej få kendskab til kollegaers arbejde på andre institutioner. Det er i forbindelse med projektet lykkedes at indlede og etablere et netværk mellem mange af vejlederne fra de forskellige institutioner.

Der er imidlertid for nuværende ingen konkrete planer om, hvordan netværket og aktiviteterne kan fortsættes og udbygges. Det må i høj grad anbefales, at UU i en eller anden form tager stafetten op, da UU'erne er helt afhængige af et velfungerende tilbagemeldingssystem og netværk for at kunne nå de unge. Ligeledes er det, som tidligere nævnt, vigtig at netværket bredes ud til også at omfatte socialforvaltningerne, kuratorerne, SSP m.fl.

D. Forbedre vejledningsindsatsen i forhold til 'udsatte' grupper af unge

I flertallet af seminargangene har fokus været rettet mod vejledningsindsatsen over for de 'udsatte' grupper af unge. Igen har opmærksomheden været rettet mod både unge med forskellige baggrunde (fx to-kulturelle) og unge med særlige problemer (fx misbrug, kriminalitet, indlæringsvanskeligheder). Det er emner, der er udvalgt på baggrund af vejledernes egne tilkendegivelser af, hvor de savner viden og kompetence.

Det er ikke muligt i denne sammenhæng at vurdere, hvorvidt seminarerne og de faglige input har haft reel indflydelse på den konkrete vejledning, men som det vil fremgå af del II og III har der fundet en omfattende dialog sted, som åbenbarede

mangler i den nuværende vejledning og potentielle muligheder og faldgruber i forbindelse med den kommende reform.

E. Færre afbrydere

Denne målsætning tager sit afsæt i det forhold, at alt for mange unge falder fra undervejs gennem en ungdomsuddannelse, og at vejlederne i dag ikke i tilstrækkelig grad formår at få fat på disse unge. Én af forklaringerne er, at tilbagemeldingsprocedurerne fra ungdomsuddannelserne til ungdomsvejledningen ikke fungerer optimalt – og ikke lever op til bekendtgørelsen.

Set i relation til denne målsætning, vil det først senere vise sig om projektet har haft en positiv indvirkning. Dog synes der tendentielt at være en begrænset erkendelse hos vejlederne af deres rolle i forbindelse med spørgsmålet om frafald og afbrydere (se senere). Der synes på mange måder at være en høj grad af tilfredshed hos vejlederne over, at tilbagemeldingssystemet i form af faktaskemaer trods alt bliver bedre og bedre, men der mangler helt klart den personlige kontakt fra uddannelsesstedets vejledere til ungdomsvejlederen, der har ansvaret for at ”få fat i den unge”, således at en ny vejledningsproces kan igangsættes hurtigst muligt.

Der savnes generelt metodeudvikling i forhold til spørgsmålet om frafald og sammenhængen med eksempelvis etnisk baggrund, social arv, erfaringer fra grundskolen osv. Mange vejledere oplever, at de mangler redskaber i forhold til særlige problemstillinger hos de unge.

F. Oprettelse af IT og databaseredskaber

Det var oprindeligt et projektformål at oprette en hjemmeside, hvor alle oplysninger om uddannelser, tilbud, støtteordninger osv. er tilgængelige. En sådan er imidlertid ikke etableret, men har i løbet af projektperioden været under udvikling. Projektet har på dette punkt ikke levet op til den oprindelige målsætning. IT-redskaberne bliver færdigudviklet i løbet af foråret 2004 og er klar til implementering pr. 1. august.

Der er blandt de fleste vejledere en relativ stor tiltro til IT-redskabernes formåen i relation til de unge, men også en præcisering af, at IT ikke må stå i stedet for dialogen og samtalen. Ligeledes påpeges det, at hjemmesiden skal være overskuelig og ikke rumme unødvendige oplysninger og informationer. Endeligt påpeges det også, at det er vigtigt at hjemmesiden og IT-redskaberne også tager højde for læsesvage brugere

eller unge, der i overvejende grad benytter sig af auditive eller visuelle læringsstrategier.

Jobswops

Der er i alt blevet gennemført 14 jobswops, hvilket er 16 færre end forventet.

(Jobswops vil i alt sin enkelthed sige at to medarbejdere fra hver deres institution kommer på besøg på hinandens arbejdspladser og kigger over skulderen en dag eller blot nogle timer – parallelvejledning ville nok have været et bedre begreb at bruge). I relation til de gennemførte jobswops har der udelukkende været meget positive tilbagemeldinger, men antallet af gennemførte swops er bestemt ikke overvældende set i forhold til det antal, der kunne have gjort brug af tilbuddet. Dog er der en del vejledere, der har aftaler om at swoppe i løbet af foråret 2004.

Jobswoppene synes at have en meget stor netværkseffekt, da der sker både en styrkelse af det personlige kendskab til hinanden og et fagligt kvalificerende indblik i den andens arbejde. Hertil kommer de faglige diskussioner, der har været i nogle af swoppene. Således kan eksempelvis en ungdomsvejleder få et konkret indblik i de faglige og personlige krav, der stilles på en givet ungdomsuddannelse og dermed blive i stand til bedre at kunne forberede og vejlede interesserede unge i overensstemmelse med dette konkrete kendskab.

En tilbagemelding fra en studievejleder, der har været på en folkeskole: *"Samarbejdet mellem folkeskole og ungdomsuddannelserne ville klart kunne styrkes, hvis man som jeg her havde lejlighed til at være til stede, når eleverne stiller deres spørgsmål. Flere elever benyttede lejligheden til at "bruge" mig. Det var særdeles lærerigt for mig".*

Yderligere fremhæves det af alle deltagerne, at de i højere grad end tidligere ser sig i stand til at kontakte deres 'nye' bekendtskab, i fald de senere skulle få brug for det i forbindelse med konkrete unge. Dette gør sig dog ikke gældende for dem, der har swoppet med kollegaer, som de i forvejen kendte til.

Del II: Vejlederne om de unge

Denne del opsummerer det overordnede billede af de unge, som det tegner sig på baggrund af vejledernes tilbagemeldinger. Groft sagt fordeler de unge sig i forskellige kategorier i relation til særligt deres uddannelsesvalg og drømme for fremtiden.

Den brede gruppe af unge

Der er store forskelle på de unge – forskelle som også er afhængige af øjnene der ser - det vil sige, hvilken vejleder eller institution man spørger. Tendensen er ikke overraskende, at jo ældre de unge er, jo mere realistiske er de også – og omvendt, jo yngre de er, jo større er drømmene.

Som en vejleder på HG formulerer det, *”er en del faktisk meget realistiske, det er grunddrømmen om et godt og trygt liv. De identitetsskabende drømme er ofte samfundsskabte og modedrømme. Flygtige”*. Samtidigt har mange kun ringe fornemmelse af de krav, der stilles til dem i de pågældende sammenhænge for at gennemføre drømmene. Kravene er ofte mere rigide end de unge forestiller sig dem. I den forstand kan der være en afstand mellem drømme og realiteter, som det er vejledernes opgave at bygge bro over. Som en anden formulerer det: *”Mange unge har drømme, men er uvidende om arbejdsmarkedets krav”*.

På særligt teknisk skole og i handelsgymnasiet oplever vejlederne, at der er unge, der har store drømme og ambitioner om prestigefyldte jobs, som kan synes urealistiske i forhold til den virkelighed, der vil møde de fleste på arbejdsmarkedet. Der kan være langt fra drømmen om at blive kok til at komme overens med det at skulle skrælle gulerødder i en kantine.

Generelt har mange alligevel store forventninger, som er påvirket eller afhængige af tidens strømninger. Kører ’advokaterne’ i fjernsynet, stiger antallet af unge, der vil være advokater. Afløses denne serie af en om retsmedicinere, strømmer der pludselig mange unge ind og vil i praktik som retsmedicinere. Hobby-inspirerede eller fritidslivsinspirerede forestillinger. Flere unge lader til at opleve indirekte krav om at skulle være noget specielt og om at skulle have succes. Om at skulle *være* en succes.

Ellers er der en generel opfattelse af, at en del af de unge er usikre i forhold til hvad de skal, og at disse unge har brug for tid til at modnes.

For mange vejledere opleves det som godt og identitetsgivende, hvis de unge har nogle drømme og forestillinger i relation til deres uddannelsesvalg. Problemet er derfor kun i et vist omfang at realitetsforankre de unge og guide dem de rette steder hen. Det største problem er at forløse de unge, som ingen forventninger har og som er modløse overfor deres situation og de udfordringer de møder i uddannelserne.

De 'udsatte' unge

Et mindretal – som dog er stort nok – har nemlig det problem, at de ingen forventninger har. De tager en dag ad gangen og afventer omgivelsernes vejledninger eller ordrer.

Mange vejledere fra forskellige sammenhænge registrerer en større gruppe unge, som har store mangler i forhold til såvel deres faglige som personlige kompetencer. De magter ikke at tage ansvar for egen læring, og de er overladt til selv at foretage valg vedrørende deres fremtid. Familien er ikke nærværende (mere herom i del III).

Udfordringer til vejlederne

Meget vejledning (særligt overgangsvejledning) handler om at få de unge andre steder hen fx *”gennem vejledningssamtaler prøver jeg at få åbnet den unges øjne for andre uddannelser, andre veje osv.”*

Der berettes om særlige grupper af unge, der opleves som en udfordring vejledningsmæssigt, og som flere synes at være usikre på, hvordan skal håndteres. Det drejer sig om:

- unge, der savner et drive i forhold til at komme videre og som ingen ønsker og forestillinger har. Nogle savner muligheder og redskaber i forhold til disse. Dvs. redskaber til at kunne give de unge nogle flere særligt personlige kompetencer;
- vanskeligheder i forbindelse med nogle unges drømme og vejlederens ønske om, at enten sætte en proces i gang i retning af at gøre disse mere realistiske, men også med at ville imødekomme de unges ønsker;
- at produktionsskolerne savner mulighed for at beholde nogle unge længere end et år, hvilket ikke er muligt ifølge lovgivningen omkring produktionsskolernes virke;
- at flere savner (uddannelses)tilbud til unge, der mangler modenhed, selvtillid og afklaring, men som ikke er produktionsskolerne for de særligt udsatte;
- at de tosprogedes ønsker og drømme kan være svære at realisere.

Del III: Forventninger til reformen og dilemmaer i vejledningen

Generelle overvejelser i overgangen til en ny struktur

Holdningerne til reformen spænder vidt. Lige fra en vejleder, der mener som følger:
”Godt med et oplæg og lidt flere konkrete oplysninger om det monster (=reformen), vi har frygtet det sidste års tid. Frygten var velbegrunderet” (deltager på seminar d. 21. maj)

Til andre der mener at:

”Via samarbejde i UU er der mulighed for, at vejlederne kan blive endnu bedre til at vejlede den enkelte elev” (deltager på seminar d. 21. maj)

Generelt er vejledernes oplevelser:

- En udbredt opfattelse af pres i retning af hurtigere og mere resultatorienteret vejledning. Bekymring for større sanktioner i fald de unge ikke går den lige vej. Og at styring af de unges forløb og valg ikke er så lige til
- Udbredt oplevelse af mangel på tid, mange oplever arbejdet som hektisk og at de faktisk har svært ved at nå det opfølgende arbejde i det omfang de gerne ville
- Usikkerhed omkring kommende arbejdsforhold, ansættelsesforhold, pensionsforhold, arbejdstider, arbejdssituation, ressourcefordeling
- Et udbredt håb om større samarbejde på tværs, der er brug for en central instans, hvor viden samles og koordineres. Der er store forventninger til hvad UU’erne skal kunne gøre i den sammenhæng
- At den større kontakt mellem vejlederne gør det mulig at speede processerne op – dvs. en hurtigere og smidigere vejledning
- Produktionsskolerne føler sig glemte i UU – uheldigt i og med at de i højere grad end mange af de andre aktører deler de ’udsatte’ unge som målgruppe med de kommende UU’ere
- En forestilling om at stadig mere vejledning bliver gennemførselsvejledning
- Bekymring for om UU’s sektorafhængighed kommer til at underminere nærhedsprincippet og dermed vejledernes nære kendskab til de enkelte uddannelser og deres muligheder internt. Der er således en tendens til at institutionerne

frygter for at UU skal fratage dem deres engagement og greb om vejledningen og i en vis forstand også rekrutteringen

Et øget fokus på de 'udsatte' unge, men hvordan?

Generelt er der en jævn opbakning til, at det faktisk giver mening at koncentrere kræfterne om de 'udsatte' unge. Det vil sige at efterleve det 'Robin-Hood-princip' om at tage vejledning fra de stærkeste og give til de svage, som udgør en væsentlig del af tankegodset i reformen. Men mange mener, at de allerede i dag foretager denne sortering og at vejledningen i dag langt fra er ligeligt fordelt.

Der ligger imidlertid en stor udfordring for mange vejledere i konsekvent at målrette deres indsats og vejledningsressourcer overfor de 'udsatte' unge. Det er centralt i forhold til, om reformen kommer til at fungere i praksis, at denne målretning af ressourcerne bliver langt mere omfattende og konsekvent. At vejlederne som gruppe i større grad end hidtil bliver i stand til at få fat på de unge mellem 19 og 25 år, som ikke af sig selv nødvendigvis opsøger en vejleder.

Skal loven følges, vil der således skulle prioriteres langt hårdere, end det er tilfældet i dag. Det vil blive nødvendigt at afvise 'stærkere' unge, som er interesseret i at drøfte jobmuligheder og uddannelsesvalg – unge som vejlederne typisk finder det interessant og udfordrende at gå i dialog med. Til fordel for unge som på forskellige måder og i forskelligt omfang har problemer i deres forløb. Unge som derfor ofte kræver mere knofedt at komme i kontakt med, mere opfølgende og vedholdende arbejde at fastholde og opsøge.

For en del kræver det et opgør med en lang tradition for at 'stå til rådighed' for de unge, der måtte komme af sig selv. Men det er ikke muligt at nå det hele. Mange vejledere oplever i forvejen at skulle løbe hurtigt for at nå det hele, så skal der gøres mere for de 'udsatte', må der nødvendigvis skulle gøres mindre for nogle andre.

I relation til denne 'sortering', som vejlederne i stigende grad skal foretage, er der fortsat langt igen i forhold til at diskutere og eksperimentere med, hvordan den enkelte vejleders tid i praksis skal prioriteres i forhold til at rette fokus mod de 'udsatte'. Og hertil kommer også hvordan målretningen af ressourcer kan blive bedre, når mange vejledere i forvejen oplever at målrette deres ressourcer mod netop den gruppe?

Som én af mange formulerer det:

Hvordan oplever du udfordringen om at nogen skal have mere vejledning end andre? Den adskiller sig ikke fra min dagligdag som skolevejleder. Det gør jeg allerede!”.
(skolevejleder)

”Det er vel ikke noget nyt – men hvis det betyder, at nogle ikke skal have vejledning, er det galimatias” (gymnasievejleder).

Der har i projektet været diskuteret meget omkring snitfladen mellem de unge, der har behov for vejledning og de ”selvkørende”.

Hvem har behov for vejledning?

Meningerne er delte; Nogen føler sig ikke i tvivl. Andre oplever at der tit kan være ’overraskelser’. Eksempelvis en ung der umiddelbart synes at være velfungerende, men som alligevel efter noget tid viser sig at bære rundt på en tvivl, usikkerhed eller andet, som potentielt vil kunne få indflydelse på dennes forløb. Samarbejdet med kontaktlæreren betyder meget for at kunne fange dem – dvs. det er den daglige kontakt, der gør det muligt at finde de unge, der har brug for vejledning.

For hvad vil det sige at have behov for vejledning? Behovene kan være personlige, sociale, faglige eller varierende kombinationer af disse aspekter. Skal en vejleder eksempelvis vejlede en ung, der fungerer fagligt, men ikke personligt eller socialt? Vil de personlige og sociale problemer komme til at spille ind på det faglige? Hvor langt skal en vejledning gå i forhold til at fastholde en ung i uddannelse, hvis vedkommende ikke fungerer socialt og personligt? Hvordan kan disse aspekter overhovedet adskilles? Hvordan håndteres sorteringen af vejlederne i samarbejdet med lærerne, UU’erne osv. – hvad kan blive bedre og hvad fungerer? Hvordan skal man sortere, hvis ikke man har kontakt med alle? Osv. spørgsmålene er mange, og der er behov for at arbejde videre med dem.

For få muligheder for de ’udsatte’

Det er en helt gennemgående og tilbagevendende kommentar fra vejlederne, at der simpelthen ikke er nok muligheder for de unge der har særlige behov. Der er for få muligheder for de ikke-boglige ’udsatte’ unge – særligt dem under 18 år.

”Vi har nogle meget reelle problemer med at vejlede den gruppe af de unge, som har store sociale og personlige problemer som giver sig udtryk i adfærd uden for normalområdet – hvad skal vi tilbyde dem? Har vi nogen institutioner, der kan rumme dem?”

Vi har også problemer i forhold til de fagligt svage, idet uddannelserne efterhånden har opskruet kravene og dermed hæfter de 'tunge' af uden at kunne tilbyde dem ret meget andet end at finde sig et stykke arbejde. De formelle tilbud om EGU eller del-kompetenceuddannelser i erhvervsuddannelserne er ikke prioriteret i systemerne. De unge kan alene kvalificere sig til hjælp ved at blive sociale klienter" (vejleder på teknisk skole).

Der synes således at være brug for at afdække, hvilke problemer vejlederne står med i forhold til de 'udsatte' for dernæst at kunne arbejde med mulige løsninger og gode erfaringer. Erfaringsudveksling om hvordan unge med stof-problemer, spiseforstyrrelser, koncentrationsproblemer, psykiske problemer som bl.a. angst og usikkerhed, kriminel eller voldelig adfærd osv. skal håndteres. Skal de forsøges fastholdt i uddannelsesinstitutionerne? I alternative tilbud? Er der brug for specielle opsamlingsklasser med færre elever, mere praktisk orientering, sociale og personlighedsopbyggende arbejde osv. Og hvordan med de unge med anden etnisk baggrund, som også har sociale problemer. Mange vejledere føler sig utilstrækkelige i forhold til den gruppe. Hvordan skal den håndteres? Hvilke tilbud vil være meningsfyldte for dem? Vejlederne oplever tendenser på en lang række områder, som arbejdende imod de 'udsatte' unge og i retning af en forøgelse af deres problemer:

- flere elever / studerende i klasserne
- mulighed for skolepraktik begrænses meget
- produktionsskolerne kan ikke optage alle de svage unge
- flere og højere faglige krav i ungdomsuddannelserne
- større krav på arbejdsmarkedet
- osv

Tilbage står vejlederne med en opgave, der er større end de alene kan løse. UU kan gøre meget for koordinationen, samarbejdet, professionaliseringen osv., men kan ikke alene opveje tendenser som trækker i andre retninger.

Konkret efterlyses:

- en 'jobbank' med 'her & nu' muligheder
- tværgående uddannelsstilbud til de mest 'udsatte'
- et ungeteam til de mest 'udsatte'
- mentorordninger
- etablering af TAMU-lignende forløb
- udbygge EGU

Det skal tilføjes, at selv om der generelt er opbakning til fokuseringen omkring de 'udsatte', er der også flere der er bekymrede for, at det vil medføre en stigmatisering af vejledningen og dermed også skamfuldhed i forhold til det at opsøge og have kontakt med en vejleder.

I forlængelse heraf er der også en udbredt tvivl om, hvorvidt de portaler, som vil rette sig mod de stærkere som i forvejen kan opsøge muligheder via telefoner, nettet, biblioteker osv. vil være tilstrækkelige.

Anbefalinger

- Projektets indsats i forhold til at etablere og vedligeholde et vejledernetværk bør fortsættes indenfor rammerne af den kommende UU
- Et kommende vejledernetværk bør, som noget meget centralt i forhold til indsatsen overfor de 'udsatte' unge, inddrage socialforvaltningen (familie- og arbejdsmarkedsafdelingen) og SSP-samarbejdet i kommunerne. Hertil kommer at også interessenter på arbejdsmarkedet bør inddrages i netværket. Netværksaktiviteter bør omvendt også prioriteres af disse instanser
- Der bør arbejdes systematisk blandt vejlederne og i det kommende UU med, hvordan målretningen af vejledningen overfor de 'udsatte' unge, skal implementeres. Der er for nuværende ikke klarhed over dette og vejlederne oplever, at en sådan målretning allerede er eksisterende. Dette bør være et indsatsområde allerede i den indledende fase af UU. Skal loven følges, vil der således skulle prioriteres langt hårdere, end det er tilfældet i dag
- Der bør arbejdes med, hvad det vil sige at have behov for vejledning. Behovene kan være personlige, sociale, faglige eller varierende kombinationer af disse aspekter og det er vigtigt, at der er konsistens i vejledernes håndtering og opfattelse af, hvilke unge der skal have vejledning
- Der bør ske en metodeudvikling og kompetenceudvikling i relation til håndteringen af de 'udsatte' unge, hvor der arbejdes systematisk eksempelvis med etnisk/social baggrund, social arv, erfaringer fra grundskolen osv. Mange vejledere oplever, at de mangler redskaber i forhold til særlige problemstillinger hos de unge
- Der er for få reelle muligheder for de unge, der har særlige behov

- Der skal ses på helheden i indsatsen overfor de 'udsatte' unge. Det vil sige at aktiviteter og indsatser på vejledningsområdet, skal bakkes op af andre indsatser overfor de unge på andre områder.

Om evalueringen

Grundlag for nærværende evaluering: Bygger alene på vejledernes udsagn og tilbagemeldinger. Der er ikke snakket med de unge endsige foretaget observationer og registreringer af praksis.

Konkret bygger evalueringen på:

- et stort antal skriftlige tilbagemeldinger fra de vejledere der har deltaget i projektets arrangementer (mellem 150-200 evalueringsskemaer)
- deltagelse og observation ved samtlige arrangementer, herunder af den tværfaglige dialog
- deltagelse i så godt som alle projektgruppemøder
- interviews med vejledere

Bilag I

DATO	AKTIVITET	ANTAL DELTAGERE	ANTAL REPR. INSTITUTIONER
2003			
26/2	Åbningskonference	73	43
21/5	Seminar: "Nye rammer for god vejledning"	55	32
27/8	Seminar: 'Drømmeknusing eller drømmeforløsning'	35	23
23/10	Seminar: 'Ikke alle unge har brug for vejledning?'	35	25
10/11	Seminar: 'Udsatte grupper af unge'	30	24
9/12	Slutkonference	66	33
Løbende	Jobswops	14	21